

Gustav Vigeland (1869-1943)

Gustav Vigeland fikk godkjent sine planer for en omskapning av det gamle Tørtberg og Frognerparken av Oslo Bystyre i 1924. Han visste hva han ville da han plutselig fikk frie hender.

Lenge hadde Vigeland drømt om å skape en mektig skulpturpark, med monolitt og kjempefontene, med broer og veier og plasser - noe verden ikke hadde sett før.

I rivende tempo laget han 58 større bronsegrupper. Og nedenfor broen en liten sirkelrund plass med et foster, stående på hodet i sentrum, og åtte små lekende barn omkring.

I 1930 var han ferdig med modellen. I 1940 ble selve broen åpnet ute i parken. Den ble som ventelig var, mottatt med blandede følelser. Mange var oppriktig forferdet, noen direkte forarget. Vigeland ville fremstille livet slik det var, fra vugge til grav, fra fosterstadiet til dødens komme.

Opprinnelig var det Vigelands tanke å gjerde parkanlegget inn med et smijernsgitter med 11 svære bronseporter. Bare noen få av dem ble fullført, og det ble aldri reist noe gjerde rundt parken.

Den store hovedporten ble gjort ferdig i 1928. Den vitnet om Vigelands mektige fantasi og smedenes dyktighet. Her er fabeldyr og ornamentikk som kan minne om vikingtiden.

Bronsegruppen Slekten ble satt opp så sent som 1988, i enden av tverraksen mot nord.

Per Ung (1933-2013)

Sonja Henie kom til verden en snøtung vårdag i 1912, i Kirkegaten, i et hus som lå nesten helt nede ved Bankplassen.

Seks år gammel får hun sitt første par skøyter. Hun var stadig å se på Frogner Stadion sammen med pappa Wilhelm.

En av kunstløperne i Oslo Skøiteklubb får se henne, og synes hun virker lovende. Så får hun Norges beste kunstløper, Martin Stixrud, til trener - og utvikler hurtig sitt store talent.

Direkte oppsikt vakte hun med en egen oppvisning på Frogner under en pause i skøyte-VM i 1922. Hun vinner sitt første NM i 1925. Sitt første VM vinner hun i 1927 - på Frogner!

Billedhuggeren Per Ung fremstilte den ganske unge Sonja med sin statue fra 1986.

Ung ble selv utdannet i 1950-årene og tilhørte den generasjon som fikk sitt kunstsinn formet av den mer konservative skulpturgenerasjonen. Han var med på å fortsette den figurative linje som Per Palle Storm og Joseph Grimeland hadde stått for. Menneskeskikkelsen ble hans viktigste motiv, og bronzen hans materiale. Sitt gjennombrudd som kunstner fikk han med Johanne Dybwad - monumentet ved Nationaltheatret.

Arne Durban (1912-1993)

En gang i tiden var Frogner Stadion verdens ledende skøytearena. Så hadde vi da også flere toppstjerner som trente der daglig. En av dem var Oscar Mathisen.

Oscar Mathisen var født i Oslo i 1888, og var i mange år verdens ubestridt beste og mest populære skøyteløper. Som tenåring deltok Oscar i sine første gutteløp på Frogner. Og vant. Etterhvert vant han alt, og ble norgesmester, europamester og verdensmester en rekke ganger.

Durban var elev av W. Rasmussen på Statens kunstakademi. Han skapte en lang rekke minnesmerker, monumentalskulpturer og portretter.

Han var en svoren tilhenger av naturalismen, og regnet seg som elev av de gamle greske billedhuggere som jo også elsket å fremstille mennesker i bevegelse.

Durban kunne ikke fordra den modernistiske billedhuggerkunsten, og la aldri skjul på det.

Også Durbans egen kunst - og ikke bare hans meninger - ble kritisert sønder og sammen. Det gjaldt også Oscar Mathisen-statuen. Den var forferdelig i sin naturalisme, sa mange.

Oscar Mathisen døde i 1954.
Durbans statue ble avduket i 1959.

Asbjørg Borgfeldt (1900-76)

Majorstua er stedet der kaptein Michael Wilhelm Sundt i sin tid bygget et lite landsens hus, ikke

langt fra bredden av den fiskerike og idylliske Frognerelven.

I århundrer hadde området ligget der, midt mellom gårdene Frogner, Frøen og Blindern - med små jorder, skogholt og fjellknauser, forstyrret bare av ferdselen på den gamle bygdeveien mellom Frogner og Ullevål (den nå-værende Kirkeveien). Og av en og annen jeger eller omstreifer.

Kaptein Sundt - som senere må ha blitt omtalt som major - lot bygge en spissgavlet hytte med stue, kjøkken og kammers «der oppe ved Frøen». Hans hustru Anna Catharina ominnredet den til landeveiskro etter kapteinens død.

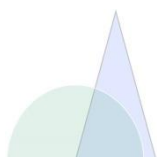
I 1890-årene ble interessen for området større, det ble mere attraktivt. A/S Holmenkollbanen anla sin endestasjon der. Det samme gjorde Kristiania Elektriske Sporvei. Majorstua var i ferd med å bli et lite trafikknutepunkt, og ble endestasjon for den første bytrikken gjennom Briskeby. I 1914 oppførte Holmenkollbanen en egen stasjonsbygning der, og Majorens gamle stue tatt ned.

Like etter første verdenskrig fikk billedhuggeren Asbjørg Borgfeldt i oppdrag av Selskapet for Oslo Byes Vel å lage en dyreskulptur på stedet. Man trengte et vanningsstrau som kunne forsyne alle tømmergampene fra Sørkedalen.

En tid senere - i 1926 - stod bjørnefontenen der.

Asbjørg Borgfeldt - som bare var 21 år gammel da hun laget bjørnefontenen - laget senere en rekke skulpturer. I 1929 fikk hun reist sin store oksefontene på Torshov.

I 1950 vant hun sammen med sin mann, billedhuggeren Per Hurum, en konkurranse om det beste Chr. Krohg-monument. Det ble i 1960 reist ved Stortinget.

Nils Aas (1933-2004)

Nils Aas heter kunstneren bak Chaplin-figuren foran Colosseum kino.

Han ble født på Inderøy, og vokste opp «i sponhaugen», som han selv sa - faren var snekker. Tidlig lærte han å bruke huggjern, sag og kniv; og å tegne. Han var fast tegner i Arbeiderbladet i mange år. Han begynte på Kunstakademiet i 1959 og ble assistent hos Arnold Haukeland.

Til sitt store kong Haakon-monument laget han over 30 utkast, og 4 år brukte han på å få skulpturen ferdig. Grunnidéen var å lage en konge uten pontifikalier.

Etter kongestatuen kom det en pause i Aas' produksjon. Så fikk han i oppdrag å lage en Chaplin-statue ved Colosseum. Her ønsket han ikke å avbilde den kjente skuespilleren - han ville karakterisere, portrettere, få frem Chaplins egenskaper og personlighet. Vi ser ham for oss som han var, Chaplin, en litt loslitt vagabond med kloke og bedrøvede øyne, hele verdens avholdte klovn med den latterlige lille skalken, den altfor trange jakken og de altfor vide buksene. Bambusstokken i hånden og digre sko på føttene.

I grunnen var Chaplin en av de merkeligste skikkelser i filmhistorien, en melankolsk og nobel figur som folk over hele kloden både lo av og gråt for. Full av crazy humor og vill fun. Men også av idealisme, medfølelse, sosial samvittighet. Og han var mangfoldig begavet. Ikke bare skrev han manus til sine filmer selv - han produserte dem også, iscenesatte, spilte, klippet og komponerte musikken.

Nils Aas' museum ligger på Inderøy.

Ottar Espeland (1913-96)

*Jeg sitter her og
slår på boret
uten stans,
Nei, livet er minsanten
ingen deilig rosendans.
Når lørdagskvelden
kommer,
er jeg sjeleglad
at det er slutt
på slit og mas
med bor og feisel,
salve og salutt.*

Så heter det i en gammel rallarvise, skrevet i tiden like før og etter år 1900.

Rallaren var en omstreifende arbeider som reiste rundt og sprengte fjell og bygget anlegg i Norge i den store industrianleggsperioden fra 1895 til 1920. I denne tiden skapte den spesielle gruppen av arbeidere som ble kalt rallarne, et utall av nye industristeder rundt om i landet, foruten at de bygget ut det landsomfattende nett av kommunikasjoner, veier, telegraf, jernbane.

De gjorde en kjempejobb. I tillegg utviklet de også en særegen kultur preget av vandreglede, yrkesstolthet og selvbevissthet overfor de fastboende. Denne kulturen forsvant med rallaren selv, en gang på 1920-tallet.

Men visene som ble skapt forteller om rallarfolkets liv fra dag til dag.

*Jeg har ikke mange gleder her på jord,
tidlig ble jeg jaget bort fra far og mor.
Er det rart da att jeg drikker, når min sjel er tung og
matt, og når allting skyves unna for et glass.*

*Derfor, godtfolk, når du ser en sånn som jeg,
vandre ene og forlatt på livets vei,
noen ord kan varme sinnet, la meg høre
noe godt, av det andre har jeg altfor meget fått.*

Alt dette var det billedhuggeren Ottar Espeland må ha følt seg tiltrukket av da han skapte sin figur, rallaren Kalle, forøvrig etter bestilling fra Norges Vassdrags og Elektrisitetsvesen.

Ellers har Espeland laget statuer av Ludvig Holberg (1935) og Henrik Wergeland (1958).

